HUMANIST

Tweewekelijkse uitgave van het Humanistisch Verbond 36e jaargang nr. 1, 20-1-1981

Een foto-collage van de traditionele nieuwjaarsreceptie in het Erasmushuis. (foto's Bert Bosch)

VOORZITTER IN NIEUWJAARSTOESPRAAK

IN '81 VERSTERKING PLAATSELIJKE AFDELINGEN NOODZAKELIJK

,,Het grote gevaar van het doemdenken is dat sommigen uit angst de ondergang eerder oproepen dan vermijden, en dat anderen hun kop in het zand steken en doen alsof er niets aan de hand is. Maar wij zijn geen lemmingen of struisvogels, wij proberen juist nu de menselijke vrijheid en verantwoordelijkheid waar te maken. Hier ligt een belangrijke taak voor de humanistische beweging, ook in 1981.''

Zo besloot algemeen voorzitter Rob Tielman zijn traditionele nieuwjaarstoespraak op 4 januari en waarschijnlijk voor het laatst in het Erasmushuis. Als alles goed gaat betrekt het Humanistisch Verbond in 1981 twee nieuwe panden: het Humanistisch Centrum in Utrecht voor vrijwel alle landelijke diensten, en het nieuwe Coornherthuis in Zeist als landelijk vormingscentrum.

,,In 1981 staan belangrijke veranderingen te wachten. Het landelijke HV is sterk gegroeid in aktiviteiten. Om te voorkomen dat wij een topzware organisatie worden, is het van groot belang ons plaatselijk draagvlak te vergroten. Daarom wil het Hoofdbestuur in 1981 extra aandacht geven aan de versterking van de gemeenschappen.

Kadervorming, vormingswerk, plaatselijke publiciteit, ledenopvang en ledenbehoud zijn in dit verband erg belangrijk. Er komen veel nieuwe leden bij, maar er vallen ook veel leden weer af. Daardoor zijn wij in 1980 rond de 16.000 leden blijven hangen. Door beter funktionerende gemeenschappen moet het mogelijk zijn die doorstroming te beperken, zodat ons maatschappelijk draagvlak vergroot kan worden''.

Rob Tielman sprak over de belangrijke beslissing inzake de kernbewapening en hij hoopte dat in 1981 een door de leden gedragen uitspraak kan worden gedaan over een leefbare toekomst.

Dit jaar is ook een verkiezingsjaar. Tielman hierover: ,,Wij doen geen partijpolitieke uitspraken. Maar vanuit onze humanistische levensovertuiging volgen wij wel kritisch wat er op politiek gebied gebeurt.

Zo zullen wij blijven streven naar erkenning van het zelfbeschikkingsrecht van de vrouw inzake abortus, en naar handhaving van de gegroeide liberale abortuspraktijk''.

Hij herdacht de in 1980 overleden Theo Polet die zo'n grote rol heeft gespeeld bij de opbouw van het HV en hij sprak zijn waardering uit voor het werk van onze nieuwe direkteur Henny Baas, hetgeen door applaus van de ongeveer honderd aanwezigen werd onderstreept. Dit jaar waren voor het eerst naast vertegenwoordigers van de diensten en verwante organisaties ook de besturen van de gemeenschappen voor de nieuwjaarsreceptie uitgenodigd.

HOOFDBESTUUR

Het hoofdbestuur is van 28 november tot 16 december j.l driemaal bijeen geweest: twee gewone vergaderingen en tussendoor de jaarlijkse evaluatiekonferentie in het Coornherthuis in Driebergen.

Op een zaterdag van 10.00 uur tot 16.30 uur kan heel wat de revue passeren. Dat is in Driebergen dan ook gebeurd. Daarom hier een korte selektie. Aan de presentatie van het HV naar buiten toe en het imago dat het Verbond in Nederland heeft, is vrij veel aandacht besteed. We moeten oppassen dat we niet te dicht tegen de kerken aankruipen, zo werd onder andere gezegd. Het HB gaat in februari nader op dit onderwerp in. Een enigszins verwant onderwerp is dat van wel of geen politiek in de opstelling van het HV. Met name door de kernwapenverklaring van september vorig jaar heeft dit oude strijdpunt weer aan aktualiteit gewonnen. Een kleine groep HB-leden zet zijn gedachten op papier, zodat we er eind januari konkreet over kunnen praten.

Inmiddels heeft dan ook het gesprek plaatsgevonden met de groep ,,verontrusten'' binnen het Verbond, die gereageerd hebben op de oproep van Jan Rutgers in de ,,Humanist''. Verder zullen in 1981 de gemeenschappen ruime aandacht moeten krijgen, waarbij de relatie met ,,Utrecht'' één van de punten is.

Later in het jaar zullen enkele aspekten van de organisatie in Utrecht nader worden bezien. Ook de ontwikkeling van het ledenaantal van het HV, beter gezegd de opvallende stabiliteit daarvan, heeft de gemoederen in Driebergen bezig gehouden. Met name uit de studie van Wichers, c.s. is duidelijk geworden hoe de relatie is tussen ledenwerving en ledenbehoud. De doorstroming onder betrekkelijk nieuwe leden is verontrustend groot.

De HB-vergadering van eind november hield zich onder meer bezig met de rapportages van Radio en Televisie en van de ,,Humanist''.

Wat de RTV betreft werd uitvoerig gediskussieerd over een nota ,,Uitgangspunten en doelstellingen van het programmabeleid.''

Het HB heeft zijn waardering voor deze nota uitgesproken en besloot om het stuk voor te leggen aan de Verbondsraad tijdens de eerstkomende vergadering. Wat de programma's betreft werden met name over de 5-minuten-bedenktijd op zondagavond kritische vragen gesteld. De indruk heerst dat het humanistisch karakter bij het publiek niet altijd overkomt.

Een tweede rapportage betrof de ,,Humanist''. Over het blad zelf kunnen kunnen we kort zijn: er is veel waardering voor de ,,Humanist'' als journalistiek produkt. Een ander punt is het redaktiestatuut. Er is behoefte aan enkele wijzigingen, maar de meningen over het hoe lopen wat uiteen. Enkele HB-leden studeren op deze zaak.

Voorts lag op tafel de nota Uitgangspunten van de Werkgroep Energiediskussie. Deze werkgroep is een samenwerkingsverband van konsumenten- en milieuorganisaties, aktiegroepen, vrouwenorganisaties en levensbeschouwelijke groeperingen. Ook het HV is hierbij betrokken. De werkgroep wil een bijdrage leveren aan de maatschappelijke diskussie over kernenergie. Dit sluit uiteraard nauw aan bij de aandacht die binnen het HV wordt besteed aan de milieuproblematiek.

De nota van de Werkgroep is echter bij het HB op kritiek gestuit als gevolg van de eenzijdigheid van het stuk. Door eenzijdig allerlei gevaren te belichten, met name van kernenergie, dreigt de diskussie reeds bij voorbaat in een bepaalde richting te worden gestuurd.

Het HV zal geen adhesie betuigen, maar is wel bereid aan een diskussie deel te nemen als waarnemer.

Sneller dan door sommigen verwacht, is een beslissing genomen over mogelijke verhuizing van het HOI: alle diensten van het HV, eksklusief het HOI zullen worden gehuisvest in het pand Oudkerkhof in Utrecht. Het huidige Erasmushuis wordt afgestoten. De wens van het HB dat ook het HOI zo spoedig mogelijk in Utrecht zal worden gevestigd, blijft gehandhaafd.

Prettig nieuws is dat per 1 januari 1981 het HV een nieuwe administrateur heeft: de heer E. D. E. Gort. Vervulling van deze vakature werd zo langzamerhand zeer dringend.

De HB-vergadering van 16 december is voor het grootste deel besteed aan zaken van huishoudelijke aard. Wel is diepgaand gesproken over het onderwerp vrijwilligheid/onvrijwilligheid bij de militaire dienst en internationalisering van militaire dienstplicht. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de vraag of militairen het recht hebben om bepaalde taken te weigeren. Denk bijvoorbeeld aan Libanon! Er zal hierover nadere aandacht in de ,,Humanist'' worden besteed.

Een aantal hoofdbestuursleden: Bolkestein, Postma, Sentrop en Wichers hebben aangekondigd zich in mei 1981 te zullen terugtrekken. Aanvulling van het HB zal dus de komende tijd de nodige aandacht vragen. In januari reeds zal bij de Verbondsraad de kandidatuur van Paula Wassen aan de orde komen.

J. Schnerr

Humanist

Redaktie en vormgeving:
Hes van Huizen
Humanist is een uitgave van het Humanistisch Verbond
Oudegracht 152, Utrecht
Redaktieadres:
Postbus 114, 3500 AC Utrecht
Telefoon: 030 - 318145.
Abonnementsprijs voor niet-leden ƒ 20,- per jaar
t.n.v. Humanistische Pers postgiro 58, Utrecht.
Gedrukt op kringlooppapier bij Brouwer Offset bv, Utrecht.

Als jij nou eens wat minder hard werkte...

Laatst zei iemand tegen me: ,,Als jij nou eens wat minder werkte, dan zou dat een bijdrage zijn tot een eerlijker verdeling van de werkgelegenheid! Later bleek me dat een soortgelijk misverstand meer schijnt voor te komen: ,,als de harde werkers nou maar kalmer aan gaan doen, dan zal de werkeloosheid wel verdwijnen!

DIALOOG

Waarom is iemand als ik zo gek om naast een volledige baan aan de universiteit ook nog eens het tijdrovende en onbetaalde voorzitterschap van het HV te vervullen? Omdat ik ervan overtuigd ben dat het vrijwilligerswerk maatschappelijk gezien een hele belangrijke funktie vervult. Onze demokratie kan alleen maar levend blijven als de beleidsvorming in hoge mate in handen is van mensen die niet ekonomisch aan hun positie verbonden zijn. Vrijwilligers zijn vrijer in hun beleidsvorming, en kongressen hoeven zich geen zorgen te maken over het brodeloos worden van hun bestuurders.

Als de vele HV-bestuurders landelijk en plaatselijk hun onbetaald werk neerleggen, schept dat dan meer werkgelegenheid? Nee, integendeel zelfs: daardoor komt de werkgelegenheid van honderden HV-funktionarissen in gevaar. Het al of niet een betaalde baan hebben, is iets wat je niet geheel zelf in de hand hebt. Maar werk is er zat in de humanistische beweging: we zitten te springen om honderden vrijwilligers voor de vele aktiviteiten die nodig verricht moeten worden. Niemand hoeft dus in het HV werkloos toe te zien. En wie de aktiviteiten wil terugfluiten maakt gelijkheid tot gelijkvormigheid, een opvatting die mij moeilijk met het humanisme te verenigen lijkt.

Rob Tielman

Nieuwe kunstrichting in Engeland

'SUPER-HUMANISME' PROBEERT MENSEN DIREKT AAN TE SPREKEN

Ik zocht laatst naar 'n kadootje voor iemand, die altijd heel netjes de diskussies ,,op hoog nivo'' van een humanistische bezinningsgoep notuleerde, maar ermee moest ophouden. De betreffende persoon – het was uiteraard een zij – had dit werk graag gedaan, maar mopperde ook wel eens over de retoriek en abstraktheid van veel humanistisch gepraat.

Als ik zoiets hoor, voel ik me altijd een beetje geraakt. Er zit inderdaad best wat in. Er wordt in onze kring vaak zeer hooggestemd van gedachten gewisseld. Als insider weet je dan wel dat deze diskussies niet in de lucht hangen, maar vertaal ze maar eens in de werkelijkheid van alledag! Het kost best moeite mensen te overtuigen, dat humanisme niet alleen uit mooie ideeën bestaat, maar ook mensen warm kan maken, inspireren en de zin van hun leven laten inzien. Maar je moet dan niet op woorden, maar op daden wijzen, op alles wat het HV doet in zieken- en bejaardenhuizen, leger en gevangenissen. Je moet komen met stellingnames van het hoofdbestuur, je moet kijken naar ABAL en HIVOS. Je moet niet komen met het kwijnende gemeenschapsleven, de ruzies, het eindeloos gevergader, het abstrakte gefilosofeer en het geklaag over kilheid.
Kortom je moet niet alleen bij de humanistische organisatie blijven als je het over humanisme hebt. Het Verbond realiseert wel veel van het humanisme, maar IS het uiteraard niet. Humanisme als inspirerende mentaliteit, die de konkrete mens met zijn mogelijkheden centraal stel, kom je niet alleen binnen het Verbond tegen, maar meer nog daarbuiten. In kontakten met fijne mensen, in maatschappelijke bewogenheid, in literatuur, in kunst. En hiermee kom ik terug op m'n kadootje.
Ik vond nl. een prachtig kunstboek over een Engelse kunstrichting, die zich ,,Super-Humanism'' noemt en die op een heel originele manier uiting geeft aan bovengenoemde mentaliteit. Het credo van deze groep kunstenaars is, dat we tegenwoordig via alle massa-media overdonderd worden met ,,informatie'' en geen tijd hebben deze zinvol te verwerken. We komen nauwelijke meer toe aan de relatie met onszelf, de ander, de mensheid, de kosmos. In het algemeen missen we de ,,heelheid'' in onze ervaringen en zijn verknipt, verscheurd, gespleten. Kunstrichtingen als surrealisme, pop-art, kinetika en abstrakte kunst weerspiegelen ieder op hun manier weliswaar deze situatie van de moderne mens, maar voegen er niets aan toe. Daarbij zijn ze vaak elitair, ontoegankelijk voor het brede publiek. ,,Zo dit al komt, komt het niet voor de kunst, maar voor de mensen. We moeten geen

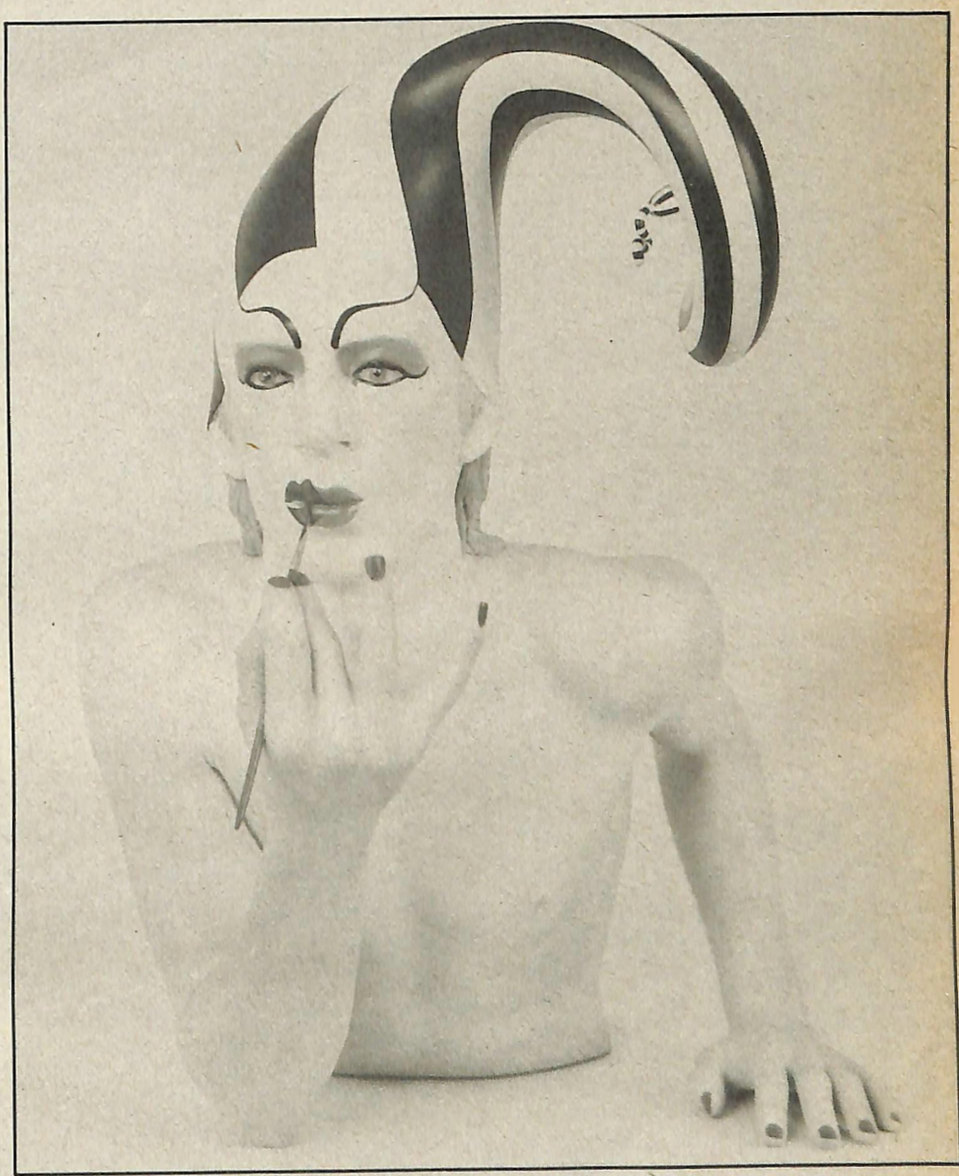

John Buckley: Pagliaccio

kunstwerken ophangen, maar mensen.'' Zo luidde het devies van Robert Knight. Hij voegde de daad bij het woord, hing inderdaad mensen op, althans van gips en alleen de wezenlijke delen ervan ... en trok een enorm publiek.
Tezelfdertijd, begin jaren '60, kwam Nicholas Treadwell met een origineel initiatief. Hij huurde een stel dubbeldekkers, richtte ze in als tentoonstellingsruimte en ging ermee de boer op. Ook hij had groot sukkes, een sukkes dat groter werd, naarmate hij een grotere vriendenkring (w.o. de bovengenoemde Knight) om zich heen wist te verzamelen, die zich in hun uitingen bewust wilden richten op de behoeften van het grote publiek. Kenmerkend voor hun kunst zijn die eigenschappen: het shockerende, het erotische en het humoristische, waardoor deze een direkte menselijke respons oproept. Mensen worden wakker geschud, geboeid en geamuseerd, met het doel vooroordelen aan de kaak te stellen, remmingen en taboe's te doorbreken, mensen hun lot weer in eigen handen te laten nemen en hen te laten overleven.
Misschien een ,,boven-menselijke'' taak, akkoord, maar het ,,super-menselijke'' van hen zit meer in de poging mensen aan te spreken op hun algemeen-menselijkheid, op hun behoefte aan volheid, groei en zelfbestemming in het verwarrende wereldgebeuren. In dit streven is de kring internationaal uitgegroeid en heeft op het ogenblik een landgoed in de buurt van Dover tot haar beschikking, waar een blijvende tentoonstelling van ook Nederlandse kunstenaars, te zien is. Voor hen die dit te ver is, is er dan dit hartverwarmende boek.

Albert Nieuwland

SUPER-HUMANISM, a British Art Movement. Nicholas Treadwell
Uitgeverij: Nicholas Treadwell Books
36 Chiltern Street, London WIM IPH, England.
(In voorraad bij Scheltema, Holkema, Vermeulen, Spui 10, Amsterdam, telefoon: 020-267212)

ETHISCHE UITSPRAKEN VOOR POLITIEK HANDE

Wanneer het Humanistisch Verbond zich gaat bezig houden met zaken die ook in de praktische politiek spelen, zoals het milieu- en energieprobleem, roept dat onmiddellijk vragen op over de relatie tussen ethiek en politiek. We gaan ervan uit, dat het HV geen politiek wil bedrijven, en zich tot de ethische kant van problemen wil beperken. Toch heeft zo'n ethische stellingname natuurlijk ook consequenties voor politiek handelen. Gaat het HV daarmee dan niet toch – en misschien ongewild – het pad op van de politiek?

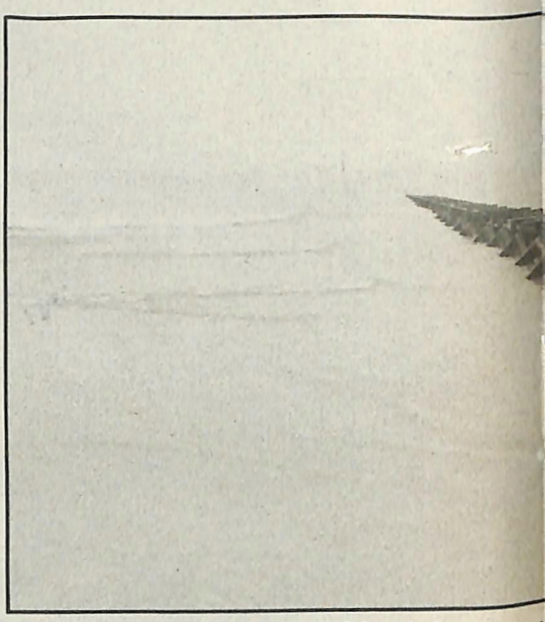

Lozingen in zee: moet het HV zich hierover u

Kernenergie en -wapens

De situatie ligt bij het milieu- en energieprobleem ongeveer gelijk als bij het vraagstuk van de kernwapens. Ook dat is een vraagstuk met duidelijke ethische aspecten: in hoeverre is het nog moreel verantwoord, moderne wapens te gebruiken of zelfs maar te bezitten, nu die zo'n mensonterende werking hebben? Op dezelfde manier: in hoeverre is het nog verantwoord tegenover de Derde Wereld en generaties na ons, om de grondstoffen op te gebruiken, het wereldklimaat te verstoren en de mensen van de toekomst op te schepen met afval dat nog niet, en misschien wel nooit verwerkt kan worden? In beide gevallen, kernwapens en energie- en milieuprobleem, heeft elke uitspraak van het HV (of zelfs het zich onthouden van een uitspraak) consequenties voor politiek handelen.
Laten we wel onder ogen zien: het Verbond begeeft zich met ethische uitspraken al in vele gevallen op politiek terrein. Wanneer wij het hebben over de vrijheid van meningsuiting, over privacy of abortus, wanneer wij waarschuwen tegen discriminatie en onredelijk geweld, betreden wij even zovele keren een terrein waarop ook politiek wordt bedreven. Toch bestaat tegen uitspraken over deze zaken binnen het HV nauwelijks weerstand; wèl wanneer het gaat om hete hangijzers als kernbewapening en kernenergie, thema's die zowel in het Verbond als in de politiek controversieel zijn.
Dan wordt de relatie tussen ethiek en politiek opeens belangrijk. Het moet ons er in elk geval niet van weerhouden, de **ethische** problemen bloot te leggen die vraagstukken als kernbewapening, milieu en energie oproepen. De betekenis van de ethiek zou pas echt worden miskend als wij dit door politieke meningsverschillen zouden nalaten!

Drie benaderingen

In dit vraagstuk van ethiek en politiek zie ik drie mogelijke benaderingen:
1 – Het HV moet zich onthouden van uitspraken als het zich daarmee op politiek terrein begeeft.
2 – Het HV moet zich over maatschappelijke kwesties uitspreken wanneer dit moreel vereist is, en zo'n standpunt zien als een absolute, door de ethiek getrokken grens die humanisten in de politiek niet behoren te overschrijden.
3 – Het HV moet zich over maatschappelijke kwesties uitspreken wanneer dit moreel vereist is, en zijn ethische stellingname als een uitgangspunt zien van waaruit elke humanist op zijn eigen manier politiek handelen afleidt.

1. In de **eerste** benadering komt een strikte scheiding van ethiek en politiek naar voren: ethiek betreft stuaties tussen mensen, politiek heeft te maken met structuren. Als het HV zich zou uitspreken over politieke kwesties, betekent dat in deze visie dat de politiek op het terrein van de ethiek binnendringt. Het gevolg zou zijn dat iedereen zijn politieke stokpaardjes naar hartelust zou kunnen laten galopperen op het terrein van de morele waarden. Om dit te voorkomen zou het HV zich moeten onthouden van standpunten in politieke kwesties. En dus een duidelijke scheiding van politiek en ethiek.

2. Ook de **tweede** benadering bepleit een strenge scheiding tussen ethiek en politiek. Ook volgens deze visie zouden ethische overwegingen niet verontreinigd mogen worden met politieke standpunten; maar hier wordt het gevaar van de politiek vooral gezien als bron van compromissen en van het begrip ,,haalbaarheid'', eerder dan als bron van stokpaardjes. Ethische standpunten dienen in deze benadering zonder overwegingen van haalbaarheid tot stand te komen; als ze zo zuiver mogelijk zijn gevormd, moeten ze wèl het politiek handelen totaal bepalen: als eenmaal uitgesproken is dat kernwapens onaanvaardbaar zijn, dan zou ook in de praktische politiek niet met minder dan een totale, compromisloze afwijzing genoegen genomen mogen worden.

Het opvallende is, dat beide standpunten dezelfde vooronderstelling blijken te hebben, hoewel ze in de praktijk vaak tegenover elkaar staan.
De één zegt: ethiek is beslist niet op politieke kwesties van toepassing, de ander: ethiek is juist wel op politieke kwesties van toepassing, maar dan ook totaal en compromisloos; beide leggen een waterdichte scheiding aan tussen ethiek en politiek. Uiteraard zijn beide standpun-

diskussie ETHIEK & POLITIEK

Kernbewapening, abortus, milieu en kernenergie. Onderwerpen die momenteel in het brandpunt van de belangstelling staan. Stuk voor stuk politiek zwaar beladen onderwerpen die ook in humanistische kring veel aandacht krijgen.
Maar een levensbeschouwelijke organisatie als het HV houdt zich met name met de ethische kant bezig. En daarmee dringt zich gelijk de vraag op hoe ethiek en politiek zich met elkaar (moeten) verhouden.
Deze vraag is nog aktueler, ja zelfs akkuut geworden door de recente diskussie rond de standpuntbepaling van het HV met betrekking tot de kernbewapeningsproblematiek. Uit deze diskussie kristalliseert zich momenteel een groep verontrusten (zie hiervoor Oriëntatie pagina 8).
De ,,Humanist'' zal de komende tijd speciale aandacht besteden aan deze ethiek-politiek diskussie door verschillende mensen hierover aan het woord te laten. Om te beginnen hoofdbestuurslid Erik van der Hoeven.

ZIJN UITGANGSPUNT LEN

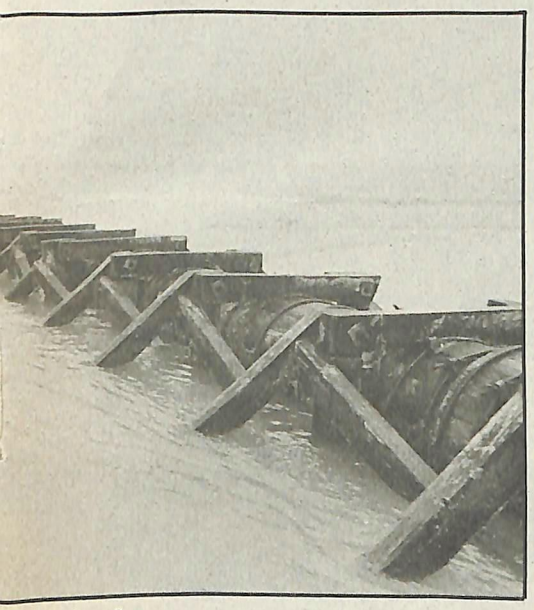

uitspreken?

ten hier wat toegepitst weergegeven, om ze helder te kunnen beschrijven en het gemeenschappelijke element naar voren te halen: het zuiver houden van de ethiek door deze ver boven de politiek te verheffen.

Scherpe scheiding onmogelijk

3. Ik meen dat zulke waterdichte scheidingen niet mogelijk zijn, en neem dan ook het **derde** standpunt in: ethische uitspraken zijn een uitgangspunt voor politiek handelen; wanneer politieke visies verschillen (en dat is onder humanisten regel), zal ook de vertaling van dat standpunt in politieke visies en compromissen anders zijn. Nodig is een steeds voortgaande wederzijdse bevruchting van ethiek en politiek waarbij vanuit de ethiek de vraag wordt gesteld of de politieke doeleinden en middelen verantwoord zijn, en vanuit de politiek de vraag of de ethische maatstaven wel tot praktisch realiseerbare oplossingen leiden, en of ze niet in strijd zijn met andere waarden.

Doordat in het derde standpunt geen strikte scheiding meer tussen ethiek en politiek aanwezig is, is het in bepaalde opzichten een veel moeilijker standpunt dan de eerste twee. De grens tussen ethiek en politiek moet wel degelijk worden getrokken, maar plaats en inhoud daarvan moeten van geval tot geval en in voortdurende dialoog worden vastgesteld. De ethiek kan wel algemene uitgangspunten leveren voor de politiek, maar voordat deze in politieke standpunten worden vertaald komt er nog heel wat om de hoek kijken, waarbij ook het ethische uitgangspunt weer op de korrel kan worden genomen.

Doel en middelen

De verhouding tussen ethiek en poltiek lijkt zo sterk op de verhouding van doel en middelen. Door ethiek kan een doel van politiek handelen worden bepaald. Maar over de middelen waarmee dat doel moet worden bereikt, kan ethiek niets zeggen behalve dat zij niet in strijd mogen zijn met het doel, en met algemene ethische (in ons geval humanistische) waarden zoals menselijke gelijkwaardigheid. Wanneer echter blijkt dat een doel alleen kan worden bereikt met onethische middelen, dan moet ook het doel weer ter discussie kunnen worden gesteld.
Meer precies zouden we kunnen zeggen, dat ethiek betrekking heeft op de verantwoordelijkheid van ieder mens voor zijn handelingen, een verantwoordelijkheid die hij heeft doordat hij met rede begaafd is. Elke handeling van ieder mens dient daarom, naar humanistische overtuiging, verantwoord te kunnen worden, óók handelingen die in functie worden verricht in politieke organen of in het bedrijf.

Belangen en behoeften

Politiek is het nastreven van maatschappelijke doeleinden vanuit persoonlijke belangen, en vanuit een visie daarop. Belangen zijn niet iets slechts of minderwaardigs: ze kunnen materieel zijn of immaterieel, ze kunnen betrekking hebben op de hoogte van het inkomen, op de wens je kinderen humanistisch vormingsonderwijs te laten genieten, of op de behoefte aan een rustige, niet door autolawaai verstoorde slaap.
Belangen komen voort uit het feit dat de mens behoeften heeft, en dus eerder uit de natuurlijkheid dan uit de redelijkheid van de mens.

Toch heeft die redelijkheid wel degelijk invloed op onze behoeften en belangen. Behoeften komen bijna nooit zonder meer voort uit onze lichamelijke gesteldheid, (of we moeten wel tot een erg beestachtig niveau zijn teruggebracht); bijna altijd is onze rede betrokken bij het formuleren van die behoefte en van het belang dat daaruit voortkomt. Dat geldt al bij onze behoefte aan voedsel (hoeveelheid, soort, plaats, tijdstip), laat staan bij veel meer ,,ontwikkelde'' behoeften als die aan vrije meningsuiting en cultuur. Bij het concretiseren van behoeften en belangen is de rede dus vrijwel altijd betrokken, en dáárom is een redelijke verantwoording van politiek handelen dan ook mogelijk en vereist.

In de ethiek worden dan de maatstaven ontwikkeld waarmee dat politieke handelen verantwoord moet worden. Maar we moeten wel in de gaten blijven houden dat ethiek zich op een ander vlak beweegt dan de politiek. In onze maatschappij komt een gedachtengang op waarbij al het menselijk handelen in de sfeer van de politiek wordt getrokken (,,alles is politiek.'' ,,iedereen doet alles maar omdat hij er belang bij heeft''), die afgewezen moet worden. In de ethiek gaat het erom, dat wij los van onze belangen ons de vraag stellen, of onze handelingen in overeenstemming zijn met onze waarden.

Persoonlijke verantwoordelijkheid

Het bestaan van de mogelijkheid, ons zo'n vraag te stellen, is een groot goed. Door de werking van het economische systeem en van de internationale politiek dreigt onze wereld in een catastrofe te raken. Door de gecombineerde werking van belangen dreigen milieurampen en kernoorlogen, en het is in het geheel niet duidelijk of er ook tegenbelangen zijn, voldoende sterk om deze catastrofes te voorkomen. Verantwoordelijk handelen van de mensheid kan dan eigenlijk alleen nog maar ontstaan, wanneer velen zich persoonlijk afvragen of hùn handelingen nog wel in overeenstemming zijn met wat zij als menswaardig beschouwen.
Maar juist omdat ethiek losstaat van belangen en teruggaat op de redelijkheid van ieder mens, moet deze ook op ieder mens betrekking kunnen hebben. De door humanisten ontwikkelde ethiek moet óók de humanistische bevelhebber kunnen inspireren, die zich afvraagt of hij manschappen te velde moet inzetten of een wapen dat de inleiding kan vormen tot een wereldramp; en óók de humanistische president-directeur, die zich afvraagt of hij het milieu moet vervuilen dan wel arbeiders ontslaan. Wanneer humanisten daar rekening mee houden, wijken zij allerminst uit voor het onhaalbare, maar erkennen zij juist het eigen recht van de ethiek tegenover de politiek. Maar wanneer zij op zulke ,,praktische'' terreinen geen ethiek formuleren, schieten zij tegenover hun mede-humanisten tekort.

Wat zal er dus gebeuren met uitspraken van het Humanistisch Verbond over een leefbare toekomst?
Humanisten in allerlei maatschappelijke functies kunnen verwachten, dat zij door het hoofdbestuur geregeld aan zulke ethische uitgangspunten worden herinnerd.
Een uitspraak in concrete politieke kwesties, zoals bijv. in de vraag of de kerncentrale Dodewaard nù dicht zou moeten, mag men van het HV echter niet hopen – of vrezen.

Erik van der Hoeven

OVER HUMANISME 1

door J. P. van Praag

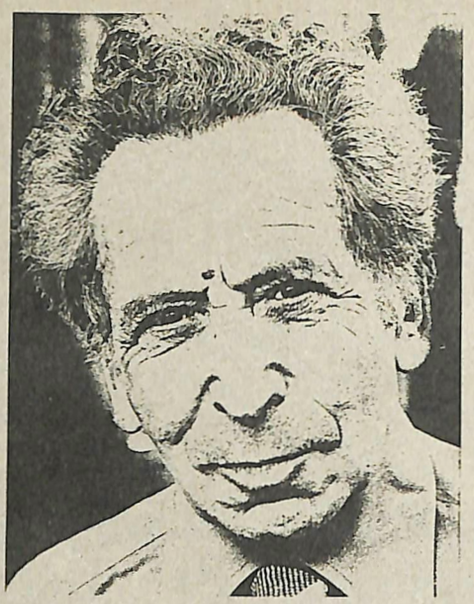

Uit veel reakties van lezers is gebleken dat er een grote behoefte bestaat aan basisinformatie over humanisme.
De redaktie van de ,,Humanist'' probeert hier aan tegemoet te komen, vorig jaar door publikatie van de serie Overpeinzingen van de heer in 't Veld en in 1981 met een maandelijks artikel van Jaap van Praag, mede-oprichter van het Humanistisch Verbond, oud-voorzitter, ex-hoogleraar in de humanistiek en auteur van talloze artikelen over humanistische onderwerpen, schrijver van het boek ,,Grondslagen van Humanisme'' (1978 Boom, Meppel).

De term humanisme is aan de orde van de dag: er verschijnen allerlei publikaties over humanisme, vooral in de Verenigde Staten; er zijn boeken over Zambiaans humanisme, Koreaans humanisme, Joods humanisme; en in allerlei beschouwingen over de hele wereld wordt het humanisme genoemd als grondslag of doel. Maar het is niet zo, dat daarbij het begrip humanisme ondubbelzinnig gebruikt wordt. Trouwens ook binnen de humanistische beweging in engere zin heeft het woord vaak niet zo'n duidelijke betekenis. Sommigen vinden het daarom dan ook te vaag; anderen zijn juist bang voor precisering en daardoor mogelijk dogmatisering. De vraag is nu of het mogelijk is humanisme nader te omlijnen zonder het te verengen tot een onaantastbare leer.

Maar wat is humanisme dan? Het is wel goed allereerst op te merken, dat humanisme een zijnswijze is, een manier van bestaan, die op zichzelf geen theoretisch karakter heeft. Men kan heel goed humanist zijn zonder theorie. Maar mensen zijn geneigd zich van hun doen en laten bewust te worden, en dan wordt de humanistische zijnswijze al gauw tot een levensvisie.
Zo een levensvisie is dan nog geen filosofie; humanisten kunnen allerlei filosofieën aanhangen, of helemaal geen filosofie. Men kan ook niet zonder meer spreken van een levensbeschouwing, omdat humanisme iets anders is dan beschouwen alleen. Ook het woord levenshouding voldoet niet, want men ziet juist wel dat christenen en humanisten soms op bepaalde punten een overeenkomstige levenshouding tonen, in de politiek bijvoorbeeld. Misschien kan met het humanisme als bewuste opvatting van het bestaan het beste aanduiden als een levensovertúiging. Sommige mensen zijn wat schichtig van dit woord, omdat het ze doet denken aan dogmatisme; maar dat hangt af van de inhoud van een overtuiging. De humanistische overtuiging is een open levensvisie, die steeds ter diskussie gesteld kan worden, maar die niettemin voor humanisten motiverend en stimulerend is, en geen vrijblijvend gedachtenspel.

De humanistische levensovertuiging is – als regel – ongodsdienstig. In dat opzicht mag men humanisten gerust a-theïstisch noemen: zij gaan niet uit van het geloof in een persoonlijke god en ook niet van de uitzonderlijke betekenis van het leven van christus. Traditionele vrijdenkers vergissen zich, als zij menen dat hier een groot verschil ligt. Maar wel is het zo, dat humanisten niet zozeer geloven in de vanzelfsprekendheid van dit standpunt. Zij gaan uit van de menselijke vermogens bij de interpretatie van de werkelijkheid; maar zij kunnen wel inzien, dat men ook kan uitgaan van een gegeven – goddelijke – werkelijkheid, die zich aan de mensen opdringt. Dit laatste is beslist niet de algemene humanistische overtuiging, maar het laat zich moeilijk wweerleggen, tenzij juist op grond van de humanistische opvattingen!

Sommige mensen vinden het wat moeilijk om in te zien, dat alle, godsdienstige en niet-godsdienstige, levensovertuigingen een grondslag hebben, die aan alle bewustwording omtrent leven en wereld vooafgaat. Een dergelijke ,,geesteshouding'' bepaalt het soort vragen, dat iemand stelt en het soort antwoorden, dat hij geeft. De geesteshouding zeeft onze ervaringen, zodat sommige meer en andere minder betekenis krijgen, en zo ontstaat een bepaalde ordening, die in een levensvisie tot uitdrukking komt. Humanisten zullen niet licht aannemen, dat zo een geesteshouding een aangeboren gegeven is: ook hier zullen aanleg, opvoeding, milieu en kultuurpatroon, en vooral ook de levenservaringen wel beslissend zijn; maar als de geesteshouding eenmaal gevormd is, wordt het een deel van iemands bestaan, waarvan men zich vrijwel niet bewust is en waaraan men zich dan ook nauwelijks kan onttrekken. Men héeft geen geesteshouding, maar men ís zijn geesteshouding.

Daarom zijn diskussies over levensovertuigingen vaak zo ontmoedigend: ervaringen en overwegingen, die voor de één een bepaalde betekenis hebben, spelen voor de ander een heel andere rol, en zij kunnen hem dan ook niet overtuigen. Misschien is wel het meeste wat men bereiken kan, dat er een zeker begrip ontstaat voor elkaars uitgangspunten, die men dan ook wederzijds kan leren respekteren. Maar daarvoor is het wel nodig, dat ieder zich van zijn uitgangspunten enigszins bewust is, zodat zij tot onderwerp van gesprek kunnen worden. Dan kan ook blijken, dat bij alle verschil in geesteshouding sommige uitgangspunten toch een overeenkomstige betekenis hebben, zodat verstandhouding en zelfs samenwerking in de praktijk heel goed mogelijk worden.
Trouwens, ook voor ieder mens zelf is het van belang zich min of meer rekenschap te geven van zijn uitgangspunten, omdat het hem steunen kan om samenhang te brengen in zijn belissingen en daardoor zijn leven zin te verlenen. En – zoals we nog later zullen zien – is dat één van de belangrijkste kanten van het menselijk leven. In wezen gaat het juist om zingeving, en de betekenis van het humanisme is niet in de laatste plaats daarin gelegen, dat het een grondslag kan bieden voor de zingeving van het menselijk bestaan.

Maar dan is het wel zaak de uitgangspunten, die voortvloeien uit een humanistische geesteshouding, nader te omlijnen. Men kan dat doen door eenvoudig voor zichzelf uit te maken, wat men als zijn wezenlijke uitgangspunten beschouwt; maar men kan zich ook afvragen wat eigenlijk ten grondslag ligt aan de uitspraken over leven en wereld, mens en maatschappij, zoals die door humanisten hier en elders in de wereld geregeld worden gedaan. Wat de méeste humanisten denken en zeggen hoeft daarom nog niet waar te zijn, maar het levert wel een karakteristiek beeld op van wat hét humanisme nu eigenlijk voorstelt. Dat zullen we in een volgende beschouwing dan ook trachten na te gaan.
Intussen is het wel duidelijk geworden, dat zoiets nooit kan leiden tot een wetenschappelijk onaantastbare theorie. Humanisme is geen theorie. Het is een zijnswijze, die tot uitdrukking kan komen in een levensovertuiging. Zo een levensovertuiging heeft op mensen met een andere geesteshouding maar een beperkte overtuigingskracht; maar dat doet niet af aan de innerlijke overtuigdheid van degenen, die eenmaal door zo een overtuiging gegrepen zijn. Het stelt hen in staat een antwoord te geven op de uitdaging van de wereld, de moed op te brengen het avontuur van het bestaan aan te gaan, en een eigen zingeving van hun leven tot stand te brengen.

J. P. van Praag

Roethof: strafbaarheid godslastering is staaltje van diskriminatie

Onlangs kreeg iemand acht weken voorwaardelijk voor Godslastering en de redaktie vraagt mij wat ik er van vind. De veroordeelde had de mis in de kathedraal van Den Bosch verstoord, een hostie doormidden gebroken en zich luidkeels afgevraagd of God wel bestond, kortom een vorm van onbeschaafd en als zodanig verwerpelijk gedrag getoond.

Niettemin is het natuurlijk een staaltje van diskrimatie, dat de godslastering afzonderlijk strafbaar blijft gesteld. De betrokkene had gewoon een boete opgelegd kunnen krijgen wegens de verstoring van een plechtigheid. Ook dan echter legt de Nederlandse wetgever niet voor een ieder gelijke maatstaven aan. Het verstoren dan wel verhinderen van een vergadering wordt wat de maksimaal toegestane strafmaat betreft als minder ernstig beschouwd dan het verstoren dan wel verhinderen van een godsdienstige bijeenkomst.
Hoe komt dat?
Om te beginnen blijkt telkens weer hoe moeilijk het is om verouderde wetgeving aan te passen aan de eisen van de tijd. Het invoeren van nieuwe strafbepalingen ter bestrijding van moderne delikten in bijvoorbeeld de sociaal-economische sfeer (leegstand huizen, belastingfraude, geknoei met vennootschappen) duurt jaren. Het opschonen van bestaande bepalingen (abortus, zedelijkheidswetgeving) is haast niet te doen. Het geheel schrappen van voorschriften kan men welhaast vergeten, zeer in het bijzonder zodra God en het Koninklijk Huis in het geding zijn. Dan ontmoet men zelfs onder eigen politieke geestverwanten tal van aarzelingen. Waarschijnlijk zijn wij als humanisten te weinig invloedrijk, te onbekwaam of te labbekakkerig om ons punt bevredigend over het voetlicht te brengen.
Het is mij in mijn parlementaire loopbaan tot dusver dan ook nooit gelukt om bijvoorbeeld afgeschaft te krijgen: de afkondiging van wetten bij de gratie Gods, het aanbevelen in Godes heilige bescherming in de koninklijke boodschappen, het randschrift God zij met ons op de gulden en de Majesteitsschennis. Men mag al heel tevreden zijn als men er in slaagt om zodra een nieuwe bepaling ter bescherming of subsidiëring van godsdienstigen aan de orde komt, daar ook de levensovertuiging bij te kunnen betrekken. Dat is mij dan ook wel enkele malen gelukt dank zij de niet aflatende steun van het Humanistisch Verbond. Wij blijven een godvruchtig volkje van dominees en kapelaans.
Een en ander is te opmerkelijker omdat de laatste tientallen jaren de ontwikkeling gegaan is in een richting van meer openheid, emancipatie, verdraagzaamheid en het zich minder ondergeschikt maken aan kerkelijke en andere van boven opgelegde leefregels. In het midden van de jaren zestig kon menigeen nog vlam vatten over televisieprogramma's als ,,Zo is het toevallig ook nogeens een keer'' en over Phil Bloom, die het dagblad Trouw op het scherm zo geleidelijk liet zakken, dat een steeds ruimere inkijk op haar maagdelijke vormen tot de mogelijkheden ging behoren voor wie de knop nog niet had omgedraaid. Nu zou daar nauwelijks nog een hond voor achter de kachel vandaan komen.
De formeel nog bestaande strafbepaling op de eenvoudige belediging wordt praktisch niet meer toegepast en, dank zij een wetswijziging, kan men Johnson of welke tegenwoordig optredende Amerikaanse president of ander staatshoofd dan ook, een moordenaar noemen, tenzij gedurende de korte periode dat hij hier een officieel bezoek zou brengen. Politieke belediging mag, althans in veel ruimer mate dan vroeger.
Toch schuilt er alweer een adder onder het gras. Het patroon van elkaar opvolgende generaties verloopt in golfbewegingen en er is vooral de allerlaatste tijd weer een toenemend aantal mensen, dat paal en perk gesteld wenst te zien aan bijvoorbeeld de pornografie, de roddelblaadjes en de diskriminerende uitlatingen. Op het eerste gehoor klinken hun stemmen niet eens zo volstrekt onredelijk. Wat de beide eerste onderwerpen betreft wordt het kommerciebeginsel op de spits gedreven en wat de diskriminatie aangaat, die zich in ons land helaas in stijgende lijn voordoet, gooit menigeen de feitelijke achterstelling van groepen (die met kracht bestreden dient te worden zij het niet steeds of in de eerste plaats met strafrechtelijke middelen) met de uitlatingen op één enkele hoop.
Mijn redenering daartegen is steeds, dat ook de onwelgevallige mening in een demokratische samenleving gehoord moet kunnen worden. Want wie zal bepalen wat – in ,,objektieve'' zin – onwelgevallig genoeg is om verboden te moeten worden? Niemand natuurlijk. Rond meningsvorming, ook de door velen verwerpelijk geachte, moet niet opnieuw een sfeer van taboe gaan ontstaan. Laat de mening maar gewogen en te licht bevonden worden maar druk haar niet weg. De rechter als nierenproever moet zoveel mogelijk uitzondering blijven, nog daargelaten – zoals ik bij de laatste behandeling van de justitiebegroting over het delikt van de godslastering opmerkte – dat door een veroordeling wegens godslastering zo iemand natuurlijk niet anders over God gaat denken.

Hein Roethof

VERBOND OP RTV

radio

NA VIJVEN EN ZESSEN
elke dinsdag 18.20–18.50 uur op Hilversum 2.

EN DE VROUW DIE KIEST...
zondag 18 januari 1981, 9.30–10.00 uur, Hilversum 2
Feminisme en humanisme zouden eigenlijk hand in hand moeten gaan. Gebeurt dat ook in werkelijkheid? Samenstelling: Antoinette van Brink.

DE DERDE WERELD IN HUIS? (1)
zondag 25 januari 1980, 9.30 - 10.00 uur, Hilversum 2
Wat bezielt mensen om in gespreksgroepen te gaan zitten praten over de derde wereld, en wie wordt daar wijzer van? Samenstelling: Ruud Jans en Rina Spigt.

DE DERDE WERELD IN HUIS? (2)
zondag 1 februari 1980, 9.30 - 10.00 uur, Hilversum 2
Reportage van de gisteren gehouden landelijke manifestatie van het HIVOS over onze mede-verantwoordelijkheid voor wantoestanden in de derde wereld. Samenstelling: Ruud Jans en Rina Spigt.

televisie

VIJF MINUTEN BEDENKTIJD
elke zondagavond 20.40–20.45 uur op Nederland 2.

EEN DORP VAN NIKS...
vrijdag 23 januari 1981, 23.00–23.30 uur, Nederland 1
Op 20 kilometer van Peru's hoofdstad Lima ligt Jicamarca, een dorp met zo'n 4000, merendeels Indiaanse inwoners. Sinds 1968 vechten zij voor hun bestaansrecht als Indianendorp en voor de grond waar ze wettelijk aanspraak op maken.
Een gevecht van 12 jaar tegen ambtelijke willekeur, korruptie en terreur, waarbij mensen gevangen werden gezet en mishandeld.
Op dit moment lijkt het erop dat de strijd gewonnen is: de grootgrondbezitters zijn vertrokken en de grond kan door het dorp zelf in gebruik worden genomen. De vraag is alleen: Hoe? Want de grootgrondbezitters hadden gezamenlijk een waterpomp die hun grond bevloeide, en die hebben ze natuurlijk meegenomen. Jicamarca bezit dan ook veel grond, maar meer ook niet.
Wat er wel is ontstaan, is het besef dat je samen iets kunt bereiken als je ervoor durft te vechten. En daar zullen ze voorlopig mee door moeten gaan. Want zoveel tijd heb je niet als je arm bent en Indiaan en in Jicamarca woont.
Een film van Ton Aarden

GROEP VERONTRUSTEN WIL ZICH ONAFHANKELIJK OPSTELLEN

In de ,,Humanist'' van 1 november jl. werd door middel van een ingezonden brief een oproep gedaan aan HV-leden die verontrust zijn over politieke stellingnames van het Verbond, om van deze verontrusting blijk te geven via een brief of briefkaart. Zo'n zeventig leden hebben hierop gereageerd en inmiddels overwegen de initiatiefnemers om hen te organiseren in een ,,Groep Onafhankelijke Humanisten''. De verontrusten achten zich niet gebonden aan uitspraken van Verbondsraad of van het kongres op gebieden van praktische politiek, sterker nog de groep ,,betreurt het dat het Verbond t.a.v. politiek geladen onderwerpen uitspraken doet omdat (...) hierdoor aan de eenheid van de humanistisch denkenden in Nederland afbreuk wordt gedaan''.
De groep beschouwt verdraagzaamheid en respekt voor de mening van anderen essentieel voor humanisten en stelt zich o.a. ten doel eenzijdige voorlichting in organen van het HV te signaleren. De Onafhankelijken hopen dat het niet nodig zal zijn dat de verontruste leden bedanken voor het HV-lidmaatschap maar dat voor hen een akseptabele oplossing binnen het Verbond gevonden kan worden. In dit kader hebben drie initiatiefnemers (mevrouw Zoutendijk- Meijs, en de heren Tromp en Rutgers) 9 januari een gesprek met het dagelijks bestuur van het HV. In de volgende ,,Humanist'' zullen wij u berichten over het verloop van dit gesprek. Leden die nadere informatie wensen over deze verontruste groep kunnen zich wenden tot de heer Rutgers, tel. 020 - 413453.

HV WINT BEROEP BIJ RAAD VAN STATE

Het Humanistisch Verbond is in beroep gegaan bij de Raad van State tegen de beslissing de zondagmorgenuitzending voortaan op de middengolf onder te brengen. Dit omdat kerkelijke uitzendingen niet naar de middengolf werden verbannen. Het HV heeft deze beroepszaak gewonnen zodat de kans groot is dat de zondagmorgen-programma's binnenkort weer als vanouds te beluisteren zullen zijn.

NIEUWE LESBRIEF OPVOEDING VOOR DE VREDE

,,Opvoeding voor de vrede – Noodzaak en mogelijkheden'' is de titel van de nieuwe lesbrief van de hand van dr. S. C. Derksen, auteur van het boek ,,Leren om te overleven'' en medewerker van het Unesco Centrum Nederland. In deze lesbrief houdt de schrijver een pleidooi voor het veranderen van het onderwijsklimaat en de onderwijsprogramma's op dit gebied. De lesbrief bevat twee series vragen en opdrachten, resp. voor de leerlingen van *het basis onderwijs* en van *het voortgezet onderwijs*. Tevens wordt een aantal toepasselijke films en boeken vermeld.
,,Het onderwijs over het vraagstuk van oorlog en vrede lijdt om zo te zeggen niet meer zozeer aan propaganda voor de oorlog als wel aan gebrek aan propaganda voor de vrede'' aldus dr. Derksen in deze nieuwe lesbrief, die à *f* 0,50 (excl. verzendkosten) verkrijgbaar is bij het Unesco Centrum Nederland, Oranje Nassaulaan 5, 1075 AH Amsterdam.

HV-KALENDER GROOT SUKSES

De HV-kalender 1981 van het HV (oplage: 14.000) is een groot sukses geworden, vooral bij gevangenen, zieken, bejaarden, dienstplichtigen. De kalender is dit jaar ook verspreid onder de ouders van kinderen die het humanistisch Vormingsonderwijs volgen.

ORIËNTATIE

PRIMEUR VOOR HSH: GEÏNTEGREERD WONEN

Kort voor de jaarwisseling heeft de Humanistische Stichting Huisvesting Noord-Veluwe (HSH) de eerste spade in de grond gestoken voor de bouw van 127 woningen. De woningen worden gebouwd in het kader van het projekt ,,geïntegreerd wonen'' waarmee de HSH bejaarden de mogelijkheid biedt om in één wijk met diverse leeftijdsgroepen samen te leven. Behalve 20 bejaardenwoningen bevat het projekt ook 35 woningen voor een- en 22 woningen voor tweepersoonshuishoudens en 50 twee- en driekamerwoningen. De bouwkosten bedragen 12 miljoen gulden. De bouw van het projekt is een primeur voor de Noord-Veluwe. Vandaar ook dat burgemeester J. E. van Boeijen van Harderwijk de HSH komplimenteerde met de realisering van de bouw.
,,U voegt een belangrijke voorziening toe aan het pakket waarover we al beschikken'', aldus de burgemeester. De HSH zal in de toekomst meer initiatieven ontplooien op het terrein van de huisvesting in de Noord-Veluwe. Harderwijk is een suksesvolle start.
De HSH wordt gedragen door Humanistisch Verbond, Humanitas, Vrije Gedachte en FNV. De stichting is aangesloten bij de HSHB. (PC)

BALANS VAN HET KABINET VAN AGT

Nu het kabinet Van Agt bijna het eind van zijn regeerperiode heeft bereikt, is ook het moment gekomen de balans op te maken. Een poging hiertoe wordt gedaan in het nummer van ,,Civis Mundi'' (nr. 5, adres Van Stolkweg 10, 2585 JP Den Haag). De hoofdredakteur prof. S. W. Couwenberg heeft verschillende deskundigen uitgenodigd hun visie op het beleid te geven, waarbij ook de vraag aan de orde komt in hoeverre dit op bepaalde onderdelen verschilde van dat van het kabinet Den Uyl. Deze vergelijking is het onderwerp van een bijdrage van de politikoloog prof. A. Hoogerwerf. Financiën, ekonomie, welzijn, buitenlandse en defensiepolitiek worden achtereenvolgens geanalyseerd door prof. P. B. Boorsma, prof. A. van Doorn, dr. W. van Voorden, drs. L. Euser en de polemoloog prof. P. J. Teunissen. Het laatste artikel van drs. Ton Planken handelt over het kabinet Van Agt en het vraagstuk van de kollektieve besluitvorming. In een tweede themanummer van ,,Civis Mundi'' over dit onderwerp zullen de fraktieleiders van de verschillende partijen in de Tweede Kamer aan het woord komen. Het ligt in de bedoeling ook een konferentie aan dit thema te wijden waarover in dat tweede themanummer verdere mededelingen zullen volgen.
Humanisten hebben het beleid van Van Agt op een aantal onderdelen zeer kritisch gevolgd. Daarom ook verdient het aanbeveling van de beide nummers van ,,Civis Mundi'' kennis te nemen.

PRAATGROEP VOOR FAMILIELEDEN VAN PSYCHIATRISCHE PATIËNTEN

In januari start er in Haarlem een praatgroep voor familieleden (partners, ouders, kinderen) van psychiatrisch verpleegden. Wanneer je een nabij familielid hebt, dat opgenomen is in een psychiatrische inrichting, word je vaak door je omgeving niet begrepen. Je komt in een isolement te leven, je zit met schuldgevoelens, boosheid en verdriet. Je moet steeds klaar staan voor die ander, waardoor het erg moeilijk is een eigen leven te hebben.
De bedoeling van deze praatgroep is, om met mensen die dezelfde problemen hebben, in een vertrouwde sfeer te komen tot een uitwisseling van eigen ervaringen en steun aan elkaar. De groep wordt georganiseerd door het Humanistisch Verbond en zal bestaan uit ongeveer 8 deelneem(st)ers onder deskundige begeleiding. De kosten zijn *f* 5,– per avond. Mocht dit een bezwaar zijn dan is er de mogelijkheid tot korting. Inlichtingen bij Ria van Huizen, tel. 023 - 343333 tussen 16.00 en 19.00 uur.
De oriëntatieavond zal plaats vinden op maandag 26 januari van 20-22.30 uur, in onze ruimte aan de Verspronckweg 39 te Haarlem.

STEUN HV VOOR OMBUDSMAN

Tijdens een hoorzitting van de Tweede Kamer heeft HV-voorzitter Rob Tielman aangeboden dat ook het HV zal bekijken inhoeverre het de Stichting Ombudsman kan steunen bij haar werk. Bepaalde onderwerpen zouden in HV-zendtijd aan de orde kunnen worden gesteld, het HV zou de fondswerving kunnen steunen (hetgeen door Humanitas al gedaan wordt), e.d.